

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการแทรกแซงราคาข้าวของรัฐบาลไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาโครงสร้างการแทรกแซงราคาข้าวของรัฐบาลไทย (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแทรกแซงราคาข้าว (3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการแทรกแซงราคาข้าว โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย แยกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 100 ราย กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการค้าข้าว จำนวน 30 ราย และกลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจจำนวน 20 ราย ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษา ทิศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแทรกแซงราคาข้าวของรัฐบาลไทย จำนวน 3 กลุ่มประกอบด้วย เกษตรกร ผู้ประกอบการโรงสีข้าว เจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นด้วยกับการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ปีละ 2 ครั้ง ทั้งนาปีและนาปรัง และควรกำหนดราคารับจำนำให้เหมาะสม โดยเกษตรกรเห็นว่า ปัจจุบันการกำหนดราคารับจำนำมีความเหมาะสมแล้ว และเห็นว่า การกำหนดราคารับจำนำในแต่ละปีควรอิงต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ส่วนผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เห็นว่าการกำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกไม่ควรสูงเกินไปและกำหนดให้ใกล้เคียงราคาตลาด สำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว ผู้กรอกแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นพ้องในแนวทางเดียวกันว่า ควรแก้ไขปัญหาที่การผลิต โดยลำดับแรก เกษตรกรควรมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตคือการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช

ทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เกษตรกร	ผู้ประกอบการ โรงสีข้าว	เจ้าหน้าที่ของรัฐ
1. เห็นด้วยกับการจำหน่ายของรัฐบาล 2. รัฐควรเข้าไปแทรกแซงราคาข้าว ปีละ 2 ครั้ง ทั้งนาปีและนาปรัง 3. การกำหนดราคารับจำนำปัจจุบัน มีความเหมาะสมแล้วและควรอิง ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร	1. เห็นด้วยกับการจำหน่ายของรัฐบาล 2. รัฐควรเข้าไปแทรกแซงราคาข้าว ปีละ 2 ครั้ง ทั้งนาปีและนาปรัง 3. การกำหนดราคารับจำนำ ข้าวเปลือกไม่ควรสูงมากและ ควรใกล้เคียงราคาตลาด	1. เห็นด้วยกับการจำหน่ายของรัฐบาล 2. รัฐควรเข้าไปแทรกแซงราคาข้าว ปีละ 2 ครั้ง ทั้งนาปีและนาปรัง 3. การกำหนดราคารับจำนำ ข้าวเปลือกไม่ควรกำหนดให้สูง มากและควรอิงราคาตลาด
4. เกษตรกรควรปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการผลิตโดยการลด ต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้มาก	4. เกษตรกรควรปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการผลิตโดยการลด ต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้มาก	4. เกษตรกรควรปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการผลิตโดยการลด ต้นทุนและเพิ่มผลผลิตได้มาก

ที่มา : จากแบบสอบถาม

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องข้าวโดยไม่ต้องแทรกแซงราคาข้าวทุกปีนั้น เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรยังไม่มีความพร้อมและไม่สามารรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มของตนเองได้ และเมื่อมีปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรมักออกมาชุมนุมร้องเรียนขอให้รัฐบาลเข้าไปแก้ไขปัญหาทุกครั้ง โดยผลการศึกษาดูไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงราคาข้าวเห็นว่า ไม่ควรยกเลิกการรับจำนำข้าว ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าควรให้ความสำคัญในอันดับแรก คือ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้และความเป็นอยู่ดีขึ้น รองลงมาต้องการให้กลไกตลาดทำงาน ให้ผู้ประกอบการโรงสีแข่งขันรัฐบาลในการรับซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาสูงขึ้น ลำดับต่อมาคือ เพื่อรักษาความเป็นธรรมในด้านราคาไม่ให้เกษตรกรถูกเอาเปรียบ และในบางช่วงเวลาที่ผลผลิตออกมามากยังมีความจำเป็นเข้าไปแทรกแซงโดยการดึงผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาด และสุดท้ายเพื่อรักษาวิถีชีวิตและแหล่งผลิตข้าวของชาวนาไทยไม่ให้สูญหายไป

ข้อคิดเห็นไม่ควรยกเลิก	ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น		
	เกษตรกร	ผู้ประกอบการ โรงสี	เจ้าหน้าที่รัฐ
- ช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้และความเป็นอยู่ดีขึ้น	4.1	3.7	4.1
- เกษตรกรยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคา	3.6	2.5	1.8
- กลไกตลาดไม่ทำงาน โรงสีรับซื้อน้อยและซื้อราคาต่ำไป	3.6	3.3	3.3
- ช่วยดึงผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาด	3.3	3.6	2.8
- เพื่อรักษาวิถีชีวิตและแหล่งผลิตข้าวของชาวนาไทย	2.8	3.3	2.5

ที่มา : จากแบบสอบถาม

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้าวเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย เป็นสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพ ในด้านการผลิตและการส่งออกที่สำคัญของโลก และเป็นแหล่งรายได้ของเกษตรกรชาวนาไทย ดังนั้น รัฐบาลยังมีความจำเป็นในการเข้าไปแทรกแซงราคาข้าว แต่เพื่อให้สินค้าข้าวมีความยั่งยืน และรักษาความเป็นผู้นำในการผลิตและการค้าข้าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรจะต้องเข้าไปดำเนินการจัดระบบการผลิตและค้าข้าว มีการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ เรื่องข้าวไปพร้อมกัน โดยต้องสร้างเสถียรภาพทางด้านราคาข้าวไม่ให้เกิดความผันผวนและ ตกต่ำมากเกินไป ต้องหาตลาดช่องทางการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้น และเพิ่มความสามารถในการ แข่งขันในตลาดโลก ทั้งด้านคุณภาพและราคา โดยเสนอให้รัฐบาลพัฒนาขบวนการผลิต กำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาเรื่องราคาข้าวอย่างเหมาะสม ดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนปรับปรุงนโยบายและกลไก ด้านตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. พัฒนาการผลิตข้าวที่ดีมีคุณภาพดี เช่น ข้าวหอมมะลิซึ่งมีคุณภาพความแตกต่าง ข้าวของประเทศคู่แข่งและมีราคาสูงกว่าในขณะที่ดินทุนการผลิตเท่ากัน
3. การกำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกจากเกษตรกร ควรกำหนดราคารับจำนำ ในระดับที่เหมาะสมโดยอิงราคาตลาด ในขณะเดียวกันราคารับจำนำควรเป็นราคาที่แข่งขัน ในตลาดโลก
4. กรณีมีการแทรกแซงราคาข้าว ควรต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เหมาะสม และรัดกุม เพื่อป้องกันปัญหาทุจริตด้านการจัดการ เช่น การจัดการด้านสต็อกและการระบายข้าว
5. ควรมีการประเมินประสิทธิภาพของโครงการแทรกแซงราคาข้าวว่ามีผลได้ผลเสีย อย่างไรใช้งบเท่าใด เพื่อนำไปวางแผนนโยบาย เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
6. ลดบทบาทการแทรกแซงราคาข้าว โดยการพัฒนาขบวนการผลิตของเกษตรกร นับตั้งแต่การวางระบบน้ำ ประสิทธิภาพการผลิต รักษาคุณภาพ และลดต้นทุนการผลิต
7. การส่งเสริมให้มีการซื้อขายข้าวผ่านตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยด้านเวลา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอาจจะไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลทำให้ผลการศึกษาที่ได้รับไม่ครบถ้วนและนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่ครอบคลุมในแต่ละด้าน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาเพิ่มเติม ในเรื่องต้นทุนและประสิทธิภาพการแทรกแซงราคาข้าวของภาครัฐ เพื่อหาความคุ้มค่าในการดำเนินการของรัฐบาล ตลอดจนการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตการตลาดข้าว และแนวทางการรักษาวิถีชีวิตชาวนาไทยให้ได้อย่างยั่งยืนได้อย่างไร